



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 44/2023-48

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditsa a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Kubík, advokát, s. r. o., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Kubík, Staré Grunty 162, Bratislava, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Ndt/31/2021 z 29. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Ndt/31/2021 z 29. septembra 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Ndt/31/2021 z 29. septembra 2021 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **758,56 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva nebyť odňatá svojmu zákonnému sudcovi podľa

čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Ndt/31/2021 z 29. septembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a priznal jej náhradu trov konania a náhradu trov právneho zastúpenia. Ďalej navrhla, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia do doby rozhodnutia o tejto ústavnej sťažnosti.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 44/2023-28 z 25. januára 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu a zároveň ústavný súd uložil Okresnému súdu Trnava, aby sa v konaní sp. zn. 10T/3/2021 dočasne zdržal vykonávania úkonov, najmä vydania rozsudku vo veci samej alebo rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu o tejto ústavnej sťažnosti.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 18. augusta 2021 podal prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) na Okresnom súde Trenčín obžalobu na sťažovateľku pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a ods. 2) písm. b) a c) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. i) Trestného zákona a § 140 písm. c) Trestného zákona spáchaný účastníctvom vo forme organizovania podľa § 21 ods. 1 písm. a) Trestného zákona vedenú na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 3T/74/2021.

4. Následne podal prokurátor 2. septembra 2021 na Okresnom súde Trenčín návrh na odňatie tejto trestnej veci a jej prikázanie inému trestnému súdu podľa § 23 Trestného poriadku.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením prokurátorovi vyhovel, trestnú vec odňal Okresnému súdu Trenčín a prikázal ju na rozhodnutie Okresnému súdu Trnava, kde je vedená pod sp. zn. 10T/3/2021. Najvyšší súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci budú základné zásady trestného konania lepšie zabezpečené práve prostredníctvom Okresného súdu Trnava.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že dôvody, na základe ktorých najvyšší súd rozhodol o odňatí a prikázaní veci Okresnému súdu Trnava, sčasti neexistujú a sčasti nie sú dôležité pre taký významný zásah do jej ústavného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi garantovaného čl. 48 ods. 1 ústavy.

7. Sťažovateľka namieta, že napadnuté uznesenie je nedostatočne a nepresvedčivo odôvodnené, pretože najvyšší súd dôvody uvádzané prokurátorom neskúmal, posúdil ich len mimoriadne povrchné, stotožnil sa s nimi a prisvedčil im. Argumentácia najvyššieho súdu je podľa jej názoru vnútorne rozporná, napadnuté uznesenie je ako celok svojvoľné a nepresvedčivé a dôvody, ktoré viedli k prikázaniu veci inému súdu, nie sú dostatočne závažné, aby mohlo byť prelomené právo na prejednanie veci zákonným sudcom.

8. Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd rozhodol na základe dôvodov uvádzaných prokurátorom, ktorého hlavným argumentom pre odňatie trestnej veci bolo, aby trestnú činnosť posudzoval sudca,

ktorý nie je nijakým spôsobom dotknutý vzťahmi medzi sťažovateľkou a poškodenými [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], prípadne s obvinenou advokátkou [REDAKOVANÉ] pôsobiacou v regióne Trenčín, ktorej manžel je prokurátorom Okresnej prokuratúry Trenčín. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľky nepozastavil nad zrejším rozporom a neprejavil ani žiadnu ambíciu ho vysvetliť, keď na jednej strane konštatuje, že „na Okresnom súde Trenčín prebieha viacero trestných konaní, v rámci ktorých v rôznych postaveniach vystupujú menované osoby“, pričom zjavne v iných konaniach týkajúcich sa daných osôb dôvody vylúčenia sudcov Okresného súdu Trenčín neexistujú, ale v tomto konaní áno. Sťažovateľka upozorňuje na to, že v napadnutom uznesení je [REDAKOVANÉ] označený ako poškodený, aj keď v skutočnosti v predmetnom konaní vystupuje ako svedok.

9. V tejto súvislosti sťažovateľka namieta, že k otázke svojej prípadnej zaujatosti alebo vylúčenia sa väčšina sudcov Okresného súdu Trenčín vôbec nevyjadrovala. Medzi tými, ktorí sa vyjadrili, boli aj takí sudcovia, ktorí uviedli, že sa proti sťažovateľke necítia zaujať. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľky týmito rozpornými skutočnosťami nezaoberal ani ich nijako nevysvetlil.

10. Sťažovateľka ďalej uvádza, že tvrdenie prokurátora, že obvinená sťažovateľka má na Okresnom súde Trenčín aj v súčasnosti vytvorené pracovné a zrejme i priateľské vzťahy, je nepravdivé a je iba všeobecnou domnienkou, keďže tam 11 rokov nepracovala, a z faktu, že niekto pred viac ako 10 rokmi pôsobil na Okresnom súde Trenčín, nemožno tento záver vyvodzovať. Navyše, je všeobecne považovaná za „toxickú“ osobu, a preto s ňou nikto zo sudcov nemá záujem udržiavať akékoľvek priateľské vzťahy, čo konštatoval aj ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 347/2021.

11. Najvyšší súd sa podľa mienky sťažovateľky vôbec nepozastavil nad faktom, že s takmer polovicou sudcov daného súdu žiadne kolegiálne či priateľské vzťahy vytvorené mať nemohla, keďže neboli kolegovia. Z 27 súčasných sudcov Okresného súdu Trenčín trinásti vôbec na danom súde v čase pôsobenia sťažovateľky neboli, z čoho má vyplývať, že na Okresnom súde Trenčín je dostatok sudcov, ktorí žiadne kolegiálne či priateľské vzťahy so sťažovateľkou, prípadne s ostatnými obvinenými nemali a nemajú.

12. Sťažovateľka poukazuje na to, že v napadnutom uznesení najvyšší súd neodôvodnil, prečo je na príkazanie veci vhodný práve Okresný súd Trnava, a nie iný súd, ktorý by bol vzhľadom na bydliská väčšiny obvinených geograficky nepochybne vhodnejší. V tejto súvislosti ďalej uvádza, že nie je bez významu, že najvyšší súd prikázal vec práve Okresnému súde Trnava, ktorý je vo funkčnej sfére Krajského súdu v Trnave ako prípadného odvolacieho súdu. Podľa jej názoru majú sudcovia Krajského súdu v Trnave osobný záujem na tom, aby bola sťažovateľka odsúdená, pretože v opačnom prípade by čelili nárokom na regresnú náhradu v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Túto námietku sťažovateľka odôvodňuje s poukazom na nález sp. zn. III. ÚS 347/2021, v ktorom ústavný súd konštatoval porušenie jej základného práva na osobnú slobodu uznesením, ktoré vydal v súvislosti s jej vzatím do väzby práve Krajský súd v Trnave.

13. Sťažovateľka ďalej namieta, že napadnuté uznesenie vydal senát najvyššieho súdu, ktorého členkou bola aj sudkyňa Ivetta Macejková, ktorá bola na základe vlastného oznámenia o zaujatosti uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Ndt 10/2020 zo 17. marca 2020 vylúčená pre pomer k sťažovateľke z konania týkajúceho sa inej trestnej veci. Sťažovateľka tvrdí, že bolo porušené

jej právo na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože voči sudkyňi Ivette Macejkovej existovali a existujú dôvody vylúčenia, keďže nie je objektívne možné, aby sa sudkyňa Macejková považovala za subjektívne zaujatú proti sťažovateľke v jednom konaní, ale nie v inom.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu

14. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadrila podpredsedníčka najvyššieho súdu a predsedníčka senátu a zároveň sudkyňa spravodajkyňa v danej veci, pričom zdôraznili, že predmetná vec bola senátu 3T pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pod sp. zn. 3 Ndt/31/2021. Podľa rozvrhu práce najvyššieho súdu pre rok 2021 v znení opatrenia č. 17, t. j. v čase nápadu posudzovanej veci (22. septembra 2022), pracoval senát 3T v zložení Jana Serbová, Ivetta Macejková a Peter Kaňa. Sudkyňa Ivetta Macejková neoznámila zaujatosť proti sťažovateľke a ani procesné strany nevzniesli námietku zaujatosti proti žiadnemu členovi senátu. Senát rozhodoval na neverejnom zasadnutí 29. septembra 2021.

15. Čo sa týka vylúčenia sudkyne Ivetty Macejkovej pre pomer k sťažovateľke v jej inej trestnej veci vedenej na Špecializovanom trestnom súde pod sp. zn. 5Tp/2/2020 uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2Ndt 10/2020, najvyšší súd uviedol, že v tomto prípade išlo o rozhodovanie o väzbe sťažovateľky, teda o jednom z najzávažnejších zásahov do osobnej slobody, a z tohto dôvodu sudkyňa Ivetta Macejková oznámila svoju zaujatosť. V súčasnej veci išlo o rozhodovanie o návrhu na delegáciu veci, teda nie o rozhodovanie vo veci samej, preto sudkyňa Ivetta Macejková neoznámila svoju zaujatosť. Senát sa riadil stanoviskom, že vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania je potrebné vyhodnocovať osobitne v každej trestnej veci a vylúčenie sudcu v predchádzajúcej veci neznamená automaticky jeho vylúčenie aj v ďalších trestných veciach toho istého obvineného. Ďalej najvyšší súd zdôraznil, že napadnuté uznesenie bolo prijaté jednomyseľne, teda hlas sudkyne Ivetty Macejkovej bol len jeden z troch rovnocenných.

16. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje na uznesenie č. k. III. ÚS 592/2022-22, v ktorom ústavný súd v podobnom prípade, t. j. v tzv. živej veci, odmietol ústavnú sťažnosť pre jej neprípustnosť s odvolaním sa na možnosť prieskumu takej procesnej otázky v prebiehajúcom trestnom stíhaní na základe mu priznaných opravných prostriedkov v rámci odvolacieho a dovolacieho konania. Tieto závery sú podľa najvyššieho súdu aplikovateľné aj pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

17. Vo vzťahu k samotnej delegácii trestnej veci sťažovateľky a ňou tvrdenému zásahu do základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi najvyšší súd argumentuje, podobne ako v napadnutom uznesení, že v danom prípade sa uplatnila tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je objektívne nestranný, ale musí sa taký javiť aj v očiach strán. Sťažnostná námietka sťažovateľky, že aj na Okresnom súde Trenčín sú sudcovia, ktorí sa necítia byť proti nej zaujatí, prípadne sa nevyjadrili, je irelevantná. Rozhodovanie sudcov Okresného súdu Trenčín sa nemusí javiť ako nestranné a objektívne s ohľadom na fakt, že sťažovateľka pôsobila na tomto súde nielen ako sudkyňa, ale aj ako predsedníčka súdu, resp. niektorí sudcovia boli na tento súd pridelení

v čase, keď sťažovateľka zastávala vysokú funkciu štátnej tajomníčky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“).

18. Výhradu sťažovateľky, že jej trestná vec bola prikázaná práve Okresnému súdu Trnava ako funkčne podriadenému Krajskému súdu v Trnave, ktorý už rozhodol o väzbe sťažovateľky uznesením, ktoré ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 247/2021 zrušil a z tohto dôvodu majú sudcovia Krajského súdu Trnave osobný záujem na odsúdení sťažovateľky, považuje najvyšší súd za neprípustnú fabuláciu. Týmto názorom sťažovateľka hypoteticky prejudikuje ďalší priebeh konania, teda že sa v jej veci bude konať odvolacie konanie pred Krajským súdom v Trnave. Podľa najvyššieho súdu sťažovateľka predčasne namieta príslušnosť Krajského súdu v Trnave, pričom ide o jej neprípustný predpoklad, že všetci sudcovia tohto krajského súdu s ohľadom na závery nálezu sp. zn. III. ÚS 247/2021 budú v prípadnom odvolacom konaní zaujatí a budú porušovať zákon v neprospech sťažovateľky.

III.2. Replika sťažovateľky

19. K vyjadreniu najvyššieho súdu sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu doručila 1. marca 2023 repliku, ktorú doplnila podaním zo 6. marca 2023.

20. Podľa sťažovateľky najvyšší súd nepoprel žiadne z jej skutkových tvrdení, ktoré sa týkali okolností, že v predmetnom konaní konala a rozhodovala vylúčená sudkyňa Ivetta Macejková, a to pre pomer k účastníčke. Odvolávajúc sa na subsidiárne použitie § 151 ods. 1 Civilného sporového poriadku na konanie pred ústavným súdom vyplývajúce z § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), sťažovateľka považuje za nesporné jej skutkové tvrdenia vo vzťahu k nevylúčeniu sudkyne Ivetty Macejkovej, pretože ich najvyšší súd výslovne nepoprel.

21. Sťažovateľka poukazuje na to, že Trestný poriadok nepozná v prípade dôvodov vylúčenia sudcu pre pomer k účastníkovi rozlišovacie kritérium, či ide o procesné, alebo meritórne rozhodnutie, a nemožno prisvedčiť najvyššiemu súdu, že v prípade rozhodnutia o odňatí veci zákonnému sudcovi ide o menej dôležitý a vlastne bezvýznamný typ rozhodovania, pri ktorom nie je potrebné dodržiavať § 31 Trestného poriadku. Ďalej zdôrazňuje, že skutočnosť, že sudkyňa Ivetta Macejková svoju zaujatosť neoznámila a senát najvyššieho súdu ju autonómne nevyhodnocoval, je pochybením na strane najvyššieho súdu.

22. Vo vzťahu k argumentu najvyššieho súdu, že hlas sudkyne Ivetty Macejkovej bol v rámci senátu len jeden z troch rovnocenných, sťažovateľka poznamenala, že zákon neobsahuje žiadne kvantitatívne kritérium, koľkých členov senátu sa musí vylúčenie týkať, aby súd aplikoval § 31 Trestného poriadku. Podľa tohto názoru by sudkyňa Ivetta Macejková nemusela svoju zaujatosť oznamovať ani v predchádzajúcom konaní, v ktorom bola vylúčená.

23. Najvyšším súdom uvádzané uznesenie sp. zn. III. ÚS 592/2022 sa podľa názoru sťažovateľky týka inej procesnej situácie. V sťažovateľkinej veci ide o otázku zásahu do základného práva na zákonného sudcu v dôsledku postúpenia veci inému súdu, kde je podanie dovolania podľa § 368 ods. 2 Trestného poriadku vylúčené. Sťažovateľka sa preto ani teoreticky nemôže brániť v prebiehajúcom živom konaní či v prípadnom budúcom dovolacom konaní a dodáva,

že v odvolacom konaní nemá krajský súd právomoc preskúmať zákonnosť rozhodnutia nadriadeného súdu o postúpení veci.

24. Sťažovateľka napokon tvrdí, že najvyšší súd svojim vyjadrením len potvrdil, že delegácia nebola riadne zdôvodnená, pretože sa obmedzil na paušalizujúce tvrdenia o vylúčení sudcov Okresného súdu Trenčín, ktorých zaujatosť nepreskúmal, a navyše neprípustne doplnil nové dôvody vylúčenia týchto sudcov spočívajúce v ich vymenovaní do funkcie na Okresný súd Trenčín v čase pôsobenia sťažovateľky na pozícii štátnej tajomníčky ministerstva spravodlivosti. Najvyšší súd sa podľa sťažovateľky, naopak, venuje sekundárnej otázke možného vylúčenia sudcov Krajského súdu v Trnave a uvádza, že v tomto prípade nejde z jej strany o žiadnu fabuláciu, keďže v prípade, že by bola oslobodená, zodpovednosť štátu za jej nezákonnú väzbu a následná regresná zodpovednosť krajských sudcov je právnou úpravou daný fakt.

25. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní a vyžiadaného spisu dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

26. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie označených základných práv, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením tým, že najvyšší súd založil záver o odňatí a prikázaní sťažovateľkinej trestnej veci inému súdu na dôvodoch, ktoré nie sú natoľko závažné, aby mohlo byť prelomené právo na prejednanie veci zákonným sudcom, pričom napadnuté uznesenie považuje sťažovateľka za svojvoľné a nepresvedčivé.

27. Druhá argumentačná línia sťažovateľky sa týka porušenia jej základného práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom z dôvodu, že napadnuté uznesenie vydal senát najvyššieho súdu, ktorého členka mala byť podľa názoru sťažovateľky vylúčená pre pomer k sťažovateľke tak, ako tomu bolo v inej, predchádzajúcej trestnej veci sťažovateľky.

28. Vzhľadom na charakter, konkrétne „nemeritornosť“ napadnutého uznesenia, musí ústavný súd najprv priblížiť (II. ÚS 50/2015, II. ÚS 356/2016) poznatok, že ústavná sťažnosť je na rozdiel od tradičných opravných prostriedkov budovaných „zdola“ skonštruovaná dodatočne, teda „zhora“, aby pokryla rozhodnutia a zásahy verejnej moci v ich celej šírke a rozmanitosti. Táto, v porovnaní s opravnými prostriedkami unikátna univerzálnosť ústavnej sťažnosti umožňuje prieskum rôznych paralelných konaní vrátane konaní, v ktorých je namietaná nestrannosť. Z uvedeného tiež vyplýva, že ústavný súd prispôsobuje intenzitu prieskumu typu napadnutého rozhodnutia a musí vnímať aj stav veci v čase rozhodovania a vyvažovať medzi právnou pozíciou sťažovateľov na jednej strane a ochranou právnej istoty na strane druhej (II. ÚS 116/2018).

29. Ústavný súd sa na prvom mieste vysporiadal s jeho právomocou pre posúdenie ústavnej sťažnosti s ohľadom na argumentáciu najvyššieho súdu, ktorý vo svojom vyjadrení okrem iného uvádza, že pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky sú uplatniteľné závery uznesenia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 592/2022, ktorým v podobnom prípade ústavnú sťažnosť odmietol pre jej neprípustnosť s odôvodnením, že sťažovateľ má možnosť domôcť sa preskúmania posúdenia otázky zaujatosti sudcu v dovolacom konaní. V označenej veci sťažovateľ v rámci odvolacieho

konania pred najvyšším súdom podal námietku zaujatosti proti konkrétnemu sudcovi, o ktorej iný senát najvyššieho súdu rozhodol tak, že sudcu z konania a rozhodovania nevytlúčil. Sťažnosť proti tomuto uzneseniu najvyšší súd zamietol ako nedôvodnú.

30. Odhliadnuc od skutočnosti, že prípadné dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľky pre niektorý z dôvodov podľa § 56 zákona o ústavnom súde boli predmetom posúdenia už pri jej predbežnom prerokovaní, ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že si je vedomý svojej judikatúry, podľa ktorej spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania a vyčerpaní všetkých dostupných a účinných opravných prostriedkov (riadnych aj mimoriadnych, ak ich v okolnostiach daného prípadu možno považovať za dostupné a účinné) možno na ústavnom súde namietať také pochybenia verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd. V prebiehajúcim trestnom konaní možno i prípadné protiústavné procesné vady napraviť v rámci celého konania obvyklým a zákonom predvídateľným spôsobom, a to predovšetkým samotnými všeobecnými súdmi. Ingerenciu ústavného súdu do rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní a súdov v priebehu trestného konania je preto potrebné považovať, azda s výnimkou úplne mimoriadnej situácie, za neprípustnú (m. m. IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07, II. ÚS 356/2016, I. ÚS 59/2022).

31. Vzhľadom na relevantnú úpravu Trestného poriadku a judikatúru všeobecných súdov, v zmysle ktorej je rozhodnutie vo veci vylúčeným sudcom dôvodom na využitie mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 371 ods. 1 písm. e) v spojení s § 372 ods. 1 Trestného poriadku, ústavný súd v prípadoch, ak má byť predmetom ústavného prieskumu rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo o námietke zaujatosti sťažovateľa, vyslovuje nedostatok svojej právomoci na preskúmanie takého rozhodnutia, prípadne neprípustnosť ústavnej sťažnosti z dôvodu nevyčerpania dostupných prostriedkov nápravy (podanie dovolania, ktorému predchádza odvolacie konanie).

32. Ústavný súd zdôrazňuje, že v okolnostiach aktuálne prejednávanej veci však existuje relevantná odlišnosť v procesnej situácii v porovnaní s najvyšším súdom zmienenou vecou vedenou pod sp. zn. III. ÚS 592/2022.

33. V aktuálne prerokúvanej veci nemala sťažovateľka možnosť aktívne namietať zaujatosť sudkyne Ivety Macejkovej, a to vzhľadom na neverejné zasadnutie najvyššieho súdu, na ktorom bolo napadnuté uznesenie vydané, a okolnosti, z ktorých vyplývalo, že sťažovateľka nemala ani nemohla mať vedomosť o zložení senátu (pozri bod 75). Napadnuté uznesenie o odňatí a prikázaní sťažovateľkinej trestnej veci, ktoré je svojou povahou rýdzo procesným rozhodnutím a ktoré už stihlo vyvolať účinky v podobe zahájenia hlavného pojednávania na Okresnom súde Trnava, pritom vydal najvyšší súd. Nejde o rozhodnutie, ktoré by v rámci svojho procesného postupu vydal súd prvého stupňa alebo odvolací súd. Ide o rozhodnutie, ktoré vytvára právny základ pre záver, že zákonným sudcom sťažovateľky v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy je príslušný sudca Okresného súdu Trnava. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu tak nie je rozhodnutím obsahovo nadväzujúcim na prvostupňové rozhodnutie, ktoré Okresný súd Trnava v sťažovateľkinej veci v budúcnosti vydá a ktoré by zrušením prvostupňového rozhodnutia Okresného súdu Trnava alebo zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu v sťažovateľkinej veci v dovolacom konaní stratilo podklad, preto ho nie je možné zrušiť dovolacím súdom podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku. Rovnako ho nemôžu zrušiť ani odvolací súd v odvolacom konaní, ani samotný Okresný súd Trnava, pretože ho vydal inštančne nadriadený najvyšší súd. Právna existencia napadnutého uznesenia

najvyššieho súdu o odňatí a prikázaní sťažovateľkinej trestnej veci a jeho právne účinky zároveň činia (bez predchádzajúceho zrušenia uvedeného rozhodnutia) sporným aj prípadné použitie príkazu dovolacieho súdu podľa druhej vety § 388 ods. 2 Trestného poriadku.

34. Vzhľadom na špecifické okolnosti prejednávanej veci uvádzané v predchádzajúcich bodoch tohto nálezu ústavný súd uzatvára, že v posudzovanom prípade je daná jeho právomoc posúdiť ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorú je potrebné kvalifikovať ako prípustnú, pričom z ústavného princípu materiálnej ochrany ústavnosti vrátane základných práv a slobôd vyplýva požiadavka nezaťažovať trestné stíhanie akýmkoľvek procesnými vadami týkajúcimi sa rozhodovacej formácie a jej personálneho obsadenia na najvyššom súde pri rozhodovaní o návrhu prokurátora o delegácii sťažovateľkinej veci. Ústavný súd preto považoval za potrebné podrobiť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu ústavnej kontrole a odstrániť jeho prípadný nepriaznivý dopad na základné práva sťažovateľky. Ochrana ústavnosti musí byť rýchla, účinná a hospodárna. Preto je žiaduce, aby sa otázky nestrannosti členov senátu najvyššieho súdu pri rozhodovaní o odňatí a prikázaní sťažovateľkinej veci vyriešili už v tomto štádiu konania, o to viac, že ide o tzv. „živú“ vec a vo veci prebieha trestné konanie vo fáze hlavného pojednávania.

35. V rámci posúdenia dôvodnosti ústavnej sťažnosti sa ústavný súd najskôr vysporiadal s argumentáciou sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, v rámci ktorej sťažovateľka namieta porušenie práva na nestranného sudcu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorému malo dôjsť tým, že vo veci ako členka senátu 3T rozhodovala sudkyňa Ivetta Macejková (druhá argumentačná línia – bod 27). Ústavný súd poukazuje na to, že splnenie procesnej podmienky spočívajúcej v správnom a zákonnom zložení senátu najvyššieho súdu tvorí základný predpoklad na rozhodovanie o návrhu prokurátora na odňatie a prikázanie trestnej veci sťažovateľky.

36. V tejto súvislosti sťažovateľka uvádza, že sudkyňa Ivetta Macejková mala byť vylúčená z konania a rozhodovania o delegácii jej trestnej veci s ohľadom na predchádzajúce rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 2 Ndt 10/2020 zo 17. marca 2020, na základe ktorého bola vylúčená pre pomer k sťažovateľke z konania týkajúceho sa inej trestnej veci a nie je objektívne možné, aby sa považovala za subjektívne zaujatú proti sťažovateľke v predchádzajúcom konaní, ale nie v tomto.

37. Článkom 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru priznané právo domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v sebe zahŕňa aj právo na nestranného sudcu. Obsahom základného práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu(ov) z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (m. m. I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03, I. ÚS 462/2011, I. ÚS 130/2016, I. ÚS 410/2016).

38. Vylúčenie sudcu v trestnom konaní upravuje § 31 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca alebo prísediaci sudca (ďalej len „prísediaci“), prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, asistent prokurátora a zapisovateľ, u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti

pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

39. Z dikcie § 31 ods. 1 Trestného poriadku vyplýva, že dôvodom na vylúčenie sudcu môže byť len pochybnosť o jeho nezaujatosti, a to pre pomer k veci alebo pre pomer k účastníkovi konania. Všeobecný súd je teda pri úvahách o možnom vylúčení povinný riadne zhodnotiť možnú zaujatosť sudcu (sudcov) zo všetkých hľadísk tak, aby bolo v konaní a rozhodovaní danej veci zaručené právo účastníka súdneho konania na nestranný súd. Tomuto právu, ktoré je garantované čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, zároveň zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom (stranám) postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky závažné skutočnosti pre rozhodnutie vo veci.

40. Nestrannosť sudcu, ktorý rozhoduje spor, je kľúčovou hodnotou súdnej moci. Len nestranné rozhodnutie môže byť spravodlivé. Nezávislosť súdov a sudcov ako dôležitá hodnota právneho štátu, ktorú ústavný súd intenzívne chráni, má v zmysle judikatúry tohto súdu len inštrumentálny význam (porovnaj PL. ÚS 52/99). Cieľ, ktorému nezávislosť slúži, je práve nestrannosť. Nestrannosťou treba rozumieť absenciu predsudkov (zakorenených úsudkov či názorov, ktoré nie sú založené na spoľahlivom poznaní, ale len na predpoklade) alebo predpojatosti (subjektivismu, neobjektivismu, straníckosti). Nestrannosť nemá význam len z hľadiska vysluhovanej spravodlivosti pre konkrétny prípad, ale má aj širšie súvislosti. Prostredníctvom nestrannosti sudcov sa napĺňajú postuláty právneho štátu, akými sú rovnosť, legitímne očakávaná, právna istota, dôvera v právo, jeho neutralita či spravodlivosť. Rozhodovanie veci zaujatým sudcom je popretím zmyslu súdnictva a práva (II. ÚS 36/2012, II. ÚS 44/2013, III. ÚS 39/2021).

41. Ako mnoho inštitútov v ústavnom práve aj nestrannosť sa testuje – overuje sa, či na základe stabilizovanej metodológie bol, alebo nebol sudca nestranný. Ústavný súd v tomto nasleduje Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a jeho testovaciu metodológiu. Podľa nej je nestrannosť potrebné skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska, čo znamená, že je potrebné zistiť osobnú nezaujatosť sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska, t. j. je potrebné zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti v danom smere.

42. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu posudzuje podľa jeho osobného presvedčenia a správania. Skúma sa, či sudca prejavil osobnú zaujatosť v konkrétnom prípade. Pri posudzovaní sa vychádza z toho, že osobná nestrannosť sudcu je prezumovaná, pokiaľ sa tento predpoklad nevyvráti. Dôkazné a argumentačné bremeno zaťažuje ten subjekt, ktorý tvrdí, že sudca je zaujatý. Domnienku subjektívnej nestrannosti je možné vyvrátiť len objektívnym spôsobom (PL. ÚS 6/2013).

43. Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa vonkajších objektívnych skutočností. Platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký objektívne javiť v očiach strán i verejnosti. Objektívne hľadisko je založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti o zaujatosti sudcu.

44. Pri objektívnej nestrannosti stačí, ak sú tu okolnosti, ktoré môžu vyvolať legitímne pochybnosti o nestrannosti súdu. Podľa ESLP je potrebné „ísť ďalej, než ako sa vec javí“ (looking behind appearances). Spravodlivosť nielenže má byť vykonaná, ona sa musí aj javiť, že je vykonaná (justice must not only be done, it must also be seen to be done) – pozri rozsudky ESLP Delcourt p. Belgicku zo 17. januára 1970, Saraiva De Carvalho p. Portugalsku z roku 1994.

45. Z uvedenej judikatúry ESLP možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca má určitý (nie nezaujatý) vzťah k veci. V zmysle judikatúry ESLP neexistuje nepriepustná hranica medzi subjektívnou a objektívnou nestrannosťou, keďže správanie sudcu môže nielen vyvolať pochybnosti u nezainteresovaného pozorovateľa o zaujatosti sudcu (objektívne hľadisko), ale môže spochybniť aj osobnú nestrannosť sudcu (rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Kyprianou c. Cyprus, sťažnosť č. 73797/01, bod 119). V niektorých prípadoch preto môže byť zložitý vyvrátiť prezumpciu subjektívnej nestrannosti. A práve z toho dôvodu objektívny test ponúka ďalšie garancie (rozsudok ESLP vo veci Pullar c. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 22399/93, bod 32). Pokiaľ ide o objektívne hodnotenie nestrannosti sudcov, je potrebné sa zaoberať otázkou, či existujú overiteľné skutočnosti, ktoré môžu ich nestrannosť spochybňovať, pričom význam môže mať aj samotné zdanie. Pri skúmaní, či existujú legitímne dôvody svedčiace o nedostatku nestrannosti sudcu, je možné zobrať do úvahy i stanovisko obžalovaného či inej strany v trestnom konaní. Určujúcim prvkom je to, či možno považovať obavy dotknutej osoby za objektívne ospravedliteľné (Chmelíř c. Česká republika, 2005, Ferrantelli a Santangelo c. Taliansko, 1996). Akýkoľvek sudca, proti ktorému existujú legitímne pochybnosti o nedostatku nestrannosti, nesmie vec prejednávať (porovnaj rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Maurice c. Francúzsko, sťažnosť č. 29369/10, bod 78).

46. Objektívny test sa vo väčšine prípadov týka určitých vzťahov alebo prepojení sudcu a iných účastníkov konania. Ústavný súd musí v každom jednotlivom prípade zistiť, či konkrétny vzťah je takej povahy a takeho stupňa, ktorý by indikoval nedostatok nestrannosti (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Otagi Mondragon a ostatní c. Španielsko, sťažnosť č. 4184/15, bod 56). Ústavný súd judikoval, že z pohľadu objektívneho nemožno nevziať do úvahy, že sudca síce môže byť subjektívne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, ich právnym zástupcom, svedkom a pod. Inými slovami, nemožno neprihliadnuť na tzv. teóriu zdania, podľa ktorej, ako už ústavný súd uviedol, nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale sa musí ako taký javiť aj objektívne v očiach účastníkov konania (č. k. II. ÚS 285/2015 z 3. septembra 2015).

47. V posudzovanej veci je nesporným faktom, že jedným z členov senátu 3T najvyššieho súdu, ktorý rozhodoval o návrhu prokurátora na odňatie a prikázanie veci inému súdu, bola sudkyňa Ivetta Macejková. Vec sťažovateľky bola senátu 3T pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom spravodlivosti pod sp. zn. 3Ndt 31/2021, pričom v súlade s rozvrhom práce najvyššieho súdu pre rok 2021 v znení opatrenia č. 17 boli ďalšími členmi senátu sudca Peter Kaňa a sudkyňa Jana Serbová ako predsedníčka senátu.

48. Zo spisového materiálu, ako aj z vyjadrenia najvyššieho súdu vyplýva, že sudkyňa Ivetta Macejková sama nepodala v zmysle § 32 ods. 1 Trestného poriadku oznámenie o zaujatosti proti sťažovateľke, aj keď v minulosti pri rozhodovaní v inej trestnej veci tak učinila. Konkrétne v oznámení o zaujatosti z marca 2020 sudkyňa Ivetta Macejková uviedla, že sťažovateľku pozná niekoľko rokov, počas ktorých sa v rámci plnenia pracovných povinností veľmi často stretávali na oficiálnych i polooficiálnych príležitostiach, tykajú si. Ďalej uviedla, že „*subjektívne sa cítim zaujatá a teda nie som schopná vo veci rozhodovať nestranne. S poukazom na hore uvedené, z hľadiska objektívneho, sa navyše môžu uvedené skutočnosti javiť v očiach verejnosti ako okolnosti spochybňujúce moju nestrannosť. Som presvedčená, že bolo mojou povinnosťou oznámiť vyššie uvedené skutočnosti.*“. Na základe tohto oznámenia najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Ndt 10/2020 vylúčil sudkyňu Ivettu Macejkovú z vykonávania úkonov v trestnej veci sťažovateľky ako obvinenej, pričom konštatoval „*existenciu oprávnených pochybností v súvislosti s objektívnou, ako aj subjektívnou kvalitou nestrannosti a nezaujatosti*“ a práve existencia ústretového, aj keď výlučne intenzívneho pracovného vzťahu k sťažovateľke založila dôvody, ktoré jednoznačne vzbudzovali pochybnosti o jej nezaujatosti.

49. Vo vzťahu k tejto argumentácii ústavný súd konštatuje, že ak existuje alebo existoval medzi sudkyňou Ivettou Macejkovou a obvinenou blízky pracovný alebo kolegiálny vzťah, je potrebné na túto skutočnosť upozorniť pred začatím konania a vyhodnotiť ju zo všetkých hľadísk, ktoré by mohli nestrannosť spochybníť (III. ÚS 39/2021, II. ÚS 300/2021).

50. Pokiaľ najvyšší súd tvrdí, že ak bol sudca vylúčený z vykonávania úkonov v jednej trestnej veci, neznamená to automaticky jeho vylúčenie v ďalších trestných veciach toho istého obvineného (obžalovaného), ústavný súd uvádza, že sa týmto stanoviskom stotožňuje. Zároveň však ústavný súd pripomína, že takémuto záveru musí predchádzať proaktívny prístup sudcu spočívajúci v podaní oznámenia zaujatosti tak, ako to ostatne predvída Trestný poriadok v jeho § 32 ods. 1.

51. V okolnostiach prípadu je nepochybné, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu s ohľadom na zásadu *iura novit curia* musela sudkyňa Ivetta Macejková disponovať znalosťou, že v zmysle § 31 ods. 1 Trestného poriadku je sudca vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania pre pomer k sťažovateľke ako obvinenej. Túto skutočnosť umocňuje fakt, že len rok a pol pred rozhodovaním o návrhu prokurátora na delegáciu veci sudkyňa Ivetta Macejková v konaní o inej trestnej veci sťažovateľky sama oznámila vlastnú zaujatosť a následne aj bola vylúčená z vykonávania úkonov.

52. Ústavný súd v tomto smere prisvieďča názoru najvyššieho súdu, že vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania je potrebné vyhodnocovať autonómne a osobitne v každej veci. Tomuto postupu však v prejednávanej veci mala pristúpiť podmienka, aby sudkyňa Ivetta Macejková sama podala oznámenie o zaujatosti pre pomer k sťažovateľke alebo by bola sťažovateľka vopred včas oboznámená so zložením senátu, ktorý bude o návrhu na odňatie a prikázanie veci rozhodovať. Ak by k opomenutiu, čo sa týka oznámenia dôvodov možnej zaujatosti, nedošlo, mohol najvyšší súd posúdiť a vyhodnotiť možnú zaujatosť sudkyne a rozhodnúť o jej (ne)vylúčení v prípade jej účasti na prejednávaní návrhu prokurátora o delegácii.

53. Podľa názoru ústavného súdu sa v právnom štáte oprávnene očakáva, že v každej veci bude rozhodovať nestranný sudca tak zo subjektívneho, ako aj z objektívneho hľadiska. Ústavný súd však konštatuje, že v prípade, keď sťažovateľka nebola oboznámená so zložením senátu

najvyššieho súdu a nemohla namietat' zaujatost' členov senátu, ako aj v dôsledku absencie oznámenia zaujatosti zo strany sudkyne Ivetty Macejkovej, aj napriek tomu, že v minulosti sama vyhlásila, že sa proti sťažovateľke cíti subjektívne zaujatá, ani nemohlo dôjsť k reálnemu posúdeniu jej možnej zaujatosti z hľadiska subjektívneho i objektívneho, a teda k vyhodnoteniu spôsobilosti sudkyne Ivetty Macejkovej rozhodovať v danej veci nestranné a nezávisle.

54. Na už uvedené nemá podľa ústavného súdu vplyv ani argument najvyššieho súdu o tom, že sťažovateľka nenamietala už skôr, že členkou senátu 3T, ktorý vydal napadnuté uznesenie, bola aj sudkyňa Ivetta Macejková, ale až v ústavnej sťažnosti. K tejto námietke ústavný súd uvádza, že o návrhu prokurátora na odňatie a prikázanie veci, ktorý bol najvyššiemu súdu predložený 22. septembra 2021, rozhodoval najvyšší súd na neverejnom zasadnutí v zmysle § 301 a nasl. Trestného poriadku 29. septembra 2021. Sťažovateľka sa vzhľadom na túto skutočnosť a rýchle vydanie napadnutého uznesenia nemala možnosť dozvedieť zloženie senátu (s výnimkou prípadného získania informácií z verejne prístupných zdrojov), a teda jej nemôže byť na ťarchu, že nevzniesla námietku zaujatosti už pred rozhodovaním o delegácii jej trestnej veci. Iný záver by mohol viesť k tomu, že by sa od účastníkov konania očakávalo podávanie tzv. preventívnych námietok zaujatosti. Navyše, ústavný súd dodáva, že podľa dožiadaných informácií sťažovateľke bolo napadnuté uznesenie najvyššieho súdu doručované Okresným súdom Trnava až s obžalobou a výzvou na vykonanie dôkazov a predvolaním na termín hlavného pojednávania 2. augusta 2022.

55. Najvyšší súd navyše vo svojom vyjadrení poukazuje na rozdielnosť trestných vecí sťažovateľky, teda že v prvom prípade išlo o rozhodovanie o merite veci (väzba), zatiaľ čo v posudzovanej veci išlo o návrh na delegáciu veci. Z tohto dôvodu sudkyňa Ivetta Macejková neoznámila svoju zaujatosť.

56. K tomuto argumentu ústavný súd uvádza, že v prípade existencie dôvodov na vylúčenie sudcu z rozhodovania a konania vo veci právna úprava nerozlišuje, či sa daná vec týka rozhodovania v merite alebo ide o procesné rozhodnutie. Trestný poriadok v jeho § 31 nevymedzuje, pri ktorých typoch konania je potrebné vzniesť námietku zaujatosti pre pomer k účastníkovi konania alebo k prejednávanej veci. Na prvý pohľad sa môže zdať, že rozhodnutím o odňatí a prikázaní veci sa rieši „technicko-procesná“ otázka miestnej príslušnosti konajúceho súdu, ktorá by mohla v porovnaní s rozhodovaním o meritórnych otázkach vyznievať menej významne. Vo svetle už predostrenej argumentácie však ústavný súd pripomína, že delegácia trestnej veci znamená zásah do základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy a je opatrením výnimočným, pre ktoré, ak má byť daný zásah ústavne akceptovateľný, musia existovať vážne dôvody, čo ostatne potvrdzuje aj sám najvyšší súd v napadnutom uznesení, keď hovorí o výnimočnosti takého opatrenia (s. 4, tretí odsek). V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že základné práva a slobody nemožno porovnávať z hľadiska dôležitosti alebo významnosti, kde by jedno právo malo prednosť pred druhým. Naopak, základné práva a slobody sú navzájom rovnocenné. Konceptia materiálneho právneho štátu vylučuje vytvorenie „hierarchie“ základných práv a slobôd, v ktorej by sa jednému základnému právu alebo slobode priznal väčší význam, než aký má iné základné právo alebo sloboda (PL. ÚS 22/06). Z tohto pohľadu teda názor najvyššieho súdu nemôže považovať ústavný súd za relevantný.

57. Ústavný súd uvádza, že už uvedené skutočnosti môžu v rámci aplikácie testu nestrannosti z objektívneho hľadiska vzbudiť legitímne pochybnosti o nestrannosti sudkyne Ivetty Macejkovej,

najmä vzhľadom na predchádzajúce oznámenie uvedenej sudkyne o vlastnej zaujatosti proti sťažovateľke v inej trestnej veci sťažovateľky a naň nadväzujúce vylúčenie sudkyne z konania a rozhodovania.

58. Proaktívne neoznámenie možného vylúčenia sudkyne Ivetty Macejkovej z vykonávania úkonov trestného konania pre možnú zaujatosť, právne významný možný pomer sudkyne k sťažovateľke ako obvinenej v prejednávanej veci, ako aj objektívna nemožnosť sťažovateľky namietat' prípadnú zaujatosť sudkyne Ivetty Macejkovej v konaní o odňatí a prikázaní jej trestnej veci pred najvyšším súdom majú podľa ústavného súdu značnú relevanciu. Popísané skutočnosti sú takej povahy a intenzity, že objektívne vyvolávajú pochybnosti o nestrannosti sudkyne Ivetty Macejkovej nielen u sťažovateľky, ale aj u akéhokoľvek nestranného pozorovateľa, čo môže viesť až k strate dôvery občanov v spravodlivosť. Toto zdanie je z ústavného hľadiska neprípustné a je v rozpore s už spomínanou zásadou obsiahnutou v judikatúre ESLP, podľa ktorej spravodlivosť musí byť nielen vykonaná, ale musí byť vidieť, že je vykonaná.

59. S ohľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že ak vo veci sťažovateľky rozhodovala sudkyňa, u ktorej možno mať pochybnosti o jej nestrannosti, takýmto uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

60. Keďže ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu, bolo potrebné pre dovŕšenie ochrany porušených práv sťažovateľky využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu). Najvyšší súd bude v ďalšom konaní opätovne rozhodovať o návrhu prokurátora o odňatí a prikázaní trestnej veci sťažovateľky v senáte, ktorého zloženie nebude vyvolávať žiadne pochybnosti o nezaujatosti pre pomer k sťažovateľke a/alebo k prejednávanej veci.

61. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky týkajúcu sa meritórneho preskúmania napadnutého uznesenia o odňatí jej trestnej veci Okresnému súdu Trenčín a prikázanie Okresnému súdu Trnava, ktorým malo byť podľa jej názoru porušené právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy (prvá argumentačná línia – bod 26), ústavný súd dospel k záveru, že akékoľvek vyjadrenia ústavného súdu v tomto smere by boli predčasné. Vzhľadom na to, že ústavný súd zrušil sťažovateľkou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu z dôvodu porušenia práva sťažovateľky na nestranného sudcu, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že senát najvyššieho súdu bude o návrhu prokurátora na delegáciu sťažovateľkinej veci rozhodovať opätovne v novom zložení, ktoré bude rešpektovať závery ústavného súdu obsiahnuté v tomto náleze, je predčasné, aby ústavný súd vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu posudzoval aj námietku sťažovateľky smerujúcu k spochybneniu dôvodnosti delegácie trestnej veci sťažovateľky. Z tohto dôvodu ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výrokovej časti nálezu).

62. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 44/2023-28 z 25. januára 2023 rozhodol o dočasnom opatrení, ktorým uložil Okresnému súdu Trnava, aby sa v konaní sp. zn. 10T/3/2021 dočasne zdržal vykonávania úkonov, najmä vydania rozsudku vo veci samej alebo rozhodnutia, ktorým sa konanie v sťažovateľkinej veci končí, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu v tomto konaní. Podľa § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde dočasné opatrenie zaniká najneskôr právoplatnosťou rozhodnutia

ústavného súdu vo veci samej, ak nerozhodne o jeho skoršom zrušení. Okamihom nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu ústavného súdu teda dočasné opatrenie vydané vo vzťahu k Okresnému súdu Trnava zanikne. S ohľadom na zrušenie napadnutého uznesenia bude účelné, ak Okresný súd Trnava vyčká na nové rozhodnutie o návrhu prokurátora na delegáciu sťažovateľkinej veci, o ktorom najvyšší súd rozhodne v intenciách tohto nálezu.

V.

Trovy konania

63. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 758,56 eur.

64. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 16 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a náhrada výdavkov je vo výške 11,63 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a náhrada výdavkov je vo výške 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) a jeden právny úkon v roku 2023 (vyjadrenie), čo spolu predstavuje sumu 632,11 eur. Keďže právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), priznanú náhradu trov konania ústavný súd zvýšil o DPH vo výške 20 %, t. j. o sumu 126,42 eur.

65. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu